

Таран А.В.,
здобувач вищої освіти,
Науковий керівник - **Большакова Є.Л.,**
ст. викладач кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління витратами спрямоване на досягнення основної мети управління – отримання прибутку підприємством. Для цього необхідно мінімізувати витрати, знижувати їх обсяги, забезпечувати перевищення доходів над витратами та підвищувати ефективність витрат. Досягнення цієї мети вимагає вибору відповідних показників, методів, процедур оцінки витрат, представлення інформації у звітності, складання операційних, фінансових, інвестиційних бюджетів тощо.

Одним із важливих підходів є процесний підхід, який включає зміст, організацію та технології управління. Гапоненко А.Л. та Савельєва М.В. зазначають, що організація процесу управління витратами включає визначення учасників процесу та порядок їх взаємодії, опис часової послідовності виконання функцій, а також визначення процедури взаємодії різних органів та підрозділів. Важливо зазначити, що після визначення підходів до управління витратами слід звернути увагу на методи, які застосовуються для досягнення цієї мети.

Зазвичай у теорії та практиці застосовуються поширені методи управління витратами. Згідно з економічною літературою, дослідники та практики вважають, що теорія управління витратами зародилася у другій половині XIX століття. Саме в цей період була опублікована робота англійських авторів Джона Матера Фелса та Еміля Гарке «Виробничі рахунки: принципи і практика їх ведення». Головна ідея цієї праці полягала в тому, що визначення та облік витрат здійснювалися за «котельним» методом, тобто всі витрати фіксувалися в єдиному бухгалтерському реєстрі, а потім розподілялися пропорційно обраним базам. Розвиваючи теорію управління витратами, Джон Манном увів поняття «умовно-постійні» або «накладні витрати» – витрати, які не можна безпосередньо віднести на одиницю продукції. Таким чином, накладні (умовно-постійні) витрати не пов'язані з придбанням сировини та матеріалів, оскільки їх не можна нормувати [1].

Американські підприємці почали застосовувати метод «директ-костинг» для управління витратами. Цей метод передбачає розподіл витрат на змінні та постійні, при цьому постійні витрати не включаються в собівартість. Ще одним важливим методом є «абсорпшн-костинг», який включає постійні (накладні) витрати в собівартість. Дуже значущий метод

– це CVR-аналіз, що використовується для оцінки витрат. На основі цього методу створено систему «витрати-обсяг випуску-прибуток», яка допомагає підприємству досягти безбитковості або отримати фінансовий результат. Деякі автори розглядають методи управління як «інструменти управління», що включають «сукупність моделей, методів і концепцій для вирішення завдань». Наприклад, Ю. І. Ключ і Персій Ю. О. визначають метод як «сукупність прийомів і операцій пізнання і практичної діяльності або як спосіб досягнення певних результатів у пізнанні і практиці». Кожне підприємство самостійно обирає методи управління витратами, оскільки, як зазначає Козаченко В.Г., ці методи залежать від специфіки та унікальності витрат як об'єкта управління, їхньої незалежності від формального управлінського впливу, безповоротності, завершеності, циклічності, неповної контрольованості, сталості, превентивності та двоїстої природи формування.

У спеціальній літературі дослідники розглядають різні підходи, акцентуючи увагу на ключових аспектах (рис. 1).

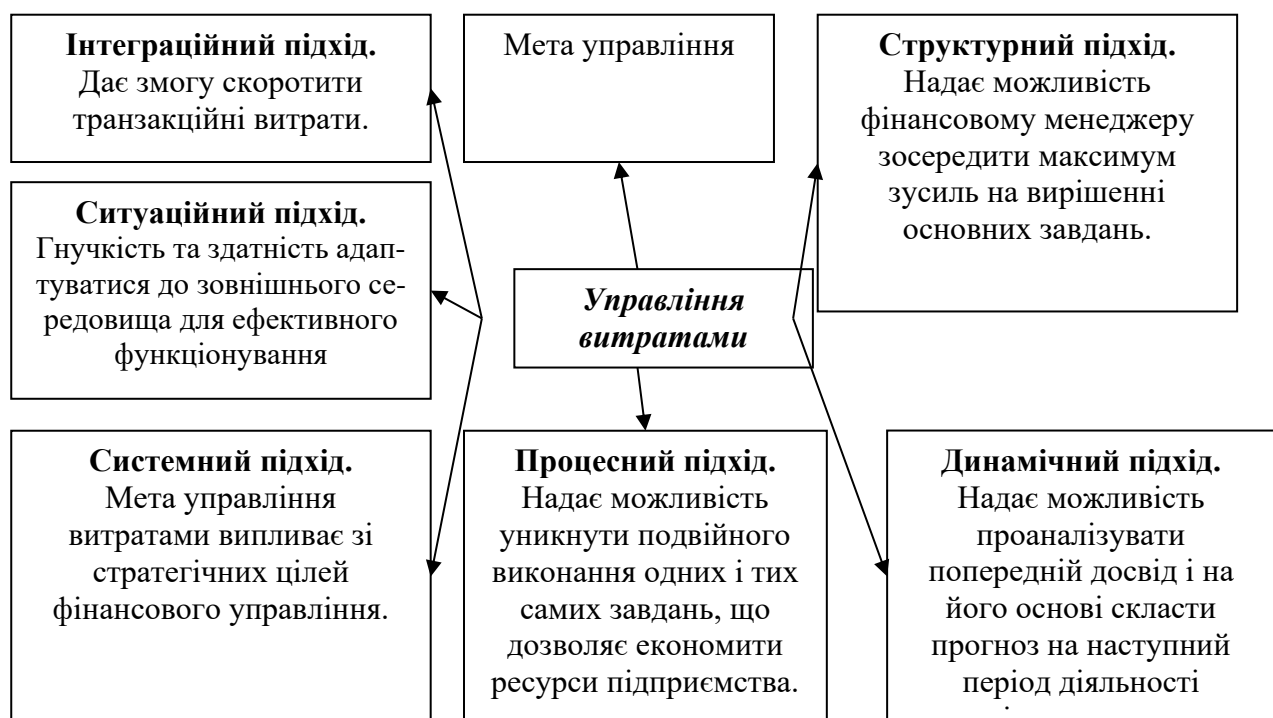

Рисунок 1 - Підходи щодо трактування поняття «управління витратами підприємства»

Джерело: [2]

Отже, управління витратами є багатограним, комплексним, цілеспрямованим процесом формування витрат, що сприяє досягненню стратегічних цілей господарської діяльності підприємства. І.М. Труніна визначає стратегічне управління витратами як процес, націлений на їх раціоналізацію відповідно до певного переліку бізнес-процесів протягом визначеного періоду з урахуванням факторів, що впливають на формування

витрат. Це забезпечує виконання управлінських функцій на етапах розробки, формування, реалізації, контролю та регулювання загальної стратегії підприємства, а також дозволяє враховувати конкурентні переваги у сфері витрат.

Список використаних джерел

1. Биба В.В., Пінчук Н.М., Ващенко Н.Ю. Економічна сутність, значення і завдання управління витратами. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: https://www.researchgate.net/publication/377713723_EKONOMICNA_SUTNI_ST_ZNACENNA_I_ZAVDANNA_UPRAVLINNA_VITRATAMI (дата звернення 12.05.2024).

2. Ляшенко Г., Овсяннікова В. Витрати підприємства та управління ними. *Економіка та суспільство*. 2022. №45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1929/1857> (дата звернення 12.05.2024).

Яловега Л.В.,

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,

Лега О.В.,

канд. екон. наук, доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,

Прийдак Т.Б.,

канд. екон. наук,
доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Управлінська звітність оптимізації ціноутворення відіграє важливу роль в менеджменті суб'єктом господарювання та вимагає розроблення відповідної управлінської стратегії підприємства, що включає формування й аналіз витрат виробництва, конкурентоспроможність продукції (робіт, послуг) та очікування споживачів.

Управління процесом ціноутворення, зазвичай, ґрунтується на розумінні економічних і психологічних аспектів поведінки споживачів, а також внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на формування цінової політики на продукцію (роботи, послуги). У відповідності до існуючих моделей економічної теорії, ціноутворення визначається